

Vergaderjaar 2017–2018

28 498

Het Internationaal Strafhof

Nr. 41

**BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN
JUSTITIE EN VEILIGHEID**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 januari 2018

Graag bieden wij u hierbij het verslag aan van de 16^e Vergadering van verdragspartijen bij het Statuut van Rome, die plaatsvond van 4 t/m 14 december 2017 in New York.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. Zijlstra

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

Verslag van de 16^e Vergadering van verdragspartijen van het Internationaal Strafhof

Van 4 tot en met 14 december jl. vond in New York de jaarlijkse Vergadering van verdragspartijen van het Internationaal Strafhof plaats. Over de Nederlandse inzet tijdens deze Vergadering werd u geïnformeerd via de Kamerbrief van 4 december jl. (Kamerstuk 28 498, nr. 40).

De Vergadering is goed verlopen en de uitkomsten van de Vergadering zijn bemoedigend voor de toekomst van het Hof. Nederland heeft als gastland van het Hof een constructieve rol kunnen spelen bij het behalen van de resultaten.

De Vergadering stond dit jaar met name in het teken van het besluit over de rechtsmacht van het Hof over het misdrijf van agressie. Het kabinet is verheugd dat het gelukt is – ondanks felle discussies hierover – het besluit tot activering van de rechtsmacht van het Hof over dit misdrijf uiteindelijk met consensus te nemen. Zeven jaar na de zogeheten Kampala amendementen¹ kunnen door dit historische besluit, in navolging van de tribunalen van Neurenberg en Tokyo, individuen nu strafrechtelijk verantwoordelijk worden gehouden voor het «misdrijf der misdrijven». Dit is een belangrijke stap voor het Internationaal Strafhof.

Hoewel de sfeer minder somber was dan vorig jaar – toen Gambia, Burundi en Zuid-Afrika aankondigden uit het Statuut te willen treden en een domino-effect gevreesd werd –, was het zorgwekkend dat de tegenstellingen tussen verdragspartijen groot waren op onderwerpen zoals het activeren van de rechtsmacht van het Strafhof over het misdrijf van agressie, amenderingen van het Statuut en het budget. Teleurstellend was bovendien de hernieuwde aankondiging van Zuid-Afrika van zijn voornemen uit het Statuut van Rome te stappen. Deze beslissing dient echter in het licht te worden gezien van de ANC-leiderschapsverkiezingen die 16-19 december plaatsvonden. Het is in dit opzicht hoopgevend dat de vicepresident Ramaphosa de verkiezingen heeft gewonnen. Hij staat positiever tegenover het Strafhof dan zijn tegenkandidaat Dlamini-Zuma.

Nederlandse rol

Nederland heeft, als gastland van het Strafhof en fervent voorvechter van de internationale rechtsorde en de universaliteit van het internationaal strafrecht, tijdens deze Vergadering wederom een actieve rol gespeeld. De Nederlandse delegatie heeft op alle onderwerpen actief bijgedragen aan debatten en consultaties. Bij de discussie over de activering van het misdrijf van agressie heeft Nederland met name achter de schermen in vele bilaterale discussies aangedrongen op flexibiliteit en compromisbereidheid. Daarnaast was Nederland ook actief als ondersteuner of co-host van een aantal *side events*. Dit laatste werd met name ook door de NGO-gemeenschap zeer gewaardeerd.

Uittreding Zuid-Afrika

Redelijk onverwacht deed de Zuid-Afrikaanse Minister van Justitie tijdens het algemene debat van de Vergadering opnieuw de aankondiging uit het Strafhof te zullen treden. De regering zal hiervoor in Zuid-Afrika parlementaire goedkeuring vragen door een wetsvoorstel voor een «International Crimes Bill» in te dienen. Deze wet zal de misdrijven van het Statuut van

¹ In de Kampala amendementen is de definitie en de uitoefening van rechtsmacht over het misdrijf van agressie, dat al in 1998 was opgenomen in het Statuut van Rome, nader uitgewerkt.

Rome strafbaar stellen in de nationale wetgeving, waardoor Zuid-Afrika deze misdrijven nationaal zal kunnen vervolgen. Tegelijkertijd zal de uitvoeringswetgeving van het Statuut van Rome worden ingetrokken. De eerste poging van de Zuid-Afrikaanse regering om uit het Statuut van Rome te treden strandde vorig jaar nadat het Constitutionele Hof van Zuid-Afrika besloot dat het desbetreffende besluit (op procedurele gronden) onrechtmatig was aangezien het parlement geen goedkeuring had gegeven.

De aankondiging stond in schril contrast met de toespraak van de Gambiaanse Minister van Justitie die tijdens het algemeen debat refereerde aan de beslissing van zijn regering om – na de democratische omwenteling in Gambia in januari 2017 – bij het Strafhof te blijven (na aankondiging van uittreding door zijn voorganger in 2016) gebaseerd op Gambia's sterke steun voor internationale gerechtigheid. Veel andere Afrikaanse landen, zoals Ghana, Senegal, Nigeria en Botswana spraken eveneens hun steun voor het Hof uit.

De Nederlandse delegatie voerde naar aanleiding van de uittredingsaankondiging een gesprek met de Zuid-Afrikaanse Minister van Justitie. Als reden voor uittreding werd tijdens dit gesprek aangegeven dat de Vergadering in de ogen van de Zuid-Afrikaanse regering te weinig heeft gedaan met de zorgen die Zuid-Afrika de laatste jaren heeft opgebracht. Zuid-Afrika is ontevreden over de kritiek die het land heeft ontvangen na de ontvangst van de Soedanese president Al-Bashir, tegen wie een aanhoudingsbevel openstaat van het Strafhof wegens de aanklachten voor onder andere genocide. Nederland heeft aangegeven de zorgen van Zuid-Afrika wel degelijk serieus te nemen en dat Nederland, getuige ook de actieve Nederlandse inzet tijdens en na de Vergadering van vorig jaar, voortdurend pogingen doet de dialoog aan te gaan.

Kampala amendementen

Belangrijkste resultaat van deze Vergadering was het akkoord van de verdragspartijen bij het Statuut van Rome over de activering van de jurisdictie van het Hof over het misdrijf agressie. Lange tijd leek het erop dat Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk het besluit zouden tegenhouden. Om deze landen tegemoet te komen is de rechtsmacht van het Hof over het misdrijf agressie afgebakend. De rechtsmacht van het Hof treedt alleen in werking voor die Staten die voor 17 juli 2018 – de 20e verjaardag van het Statuut van Rome – de Kampala amendementen hebben geratificeerd. Voor Staten die na die datum ratificeren, treedt de rechtsmacht in werking één jaar na ratificatie. Momenteel hebben 35 staten (van de 123 die partij zijn bij het Statuut) de Kampala amendementen geratificeerd. Misdrijven van agressie gepleegd op het grondgebied van of door onderdanen van Staten die de rechtsmacht van het Hof op dit punt niet hebben aanvaard (zoals Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk), vallen – anders dan bij de overige drie categorieën internationale misdrijven – buiten de jurisdictie van het Hof. Deze afbakening van de jurisdictie was zeer tegen de zin van andere Staten die door ratificatie van de Kampala amendementen bescherming zoeken tegen agressie.

Voor Nederland impliceert het besluit een aanpassing van de Wet Internationale Misdrijven, waarin het misdrijf van agressie zal moeten worden opgenomen (Staatsblad 2016, 304).

Overig

Een ander belangrijk resultaat was de aanneming van een amendementsvoorstel van België om het Statuut met drie oorlogsmisdrijven uit te

breiden. Het gaat om het gebruik van biologische of toxische wapens, wapens die verwonden met fragmenten die niet zijn waar te nemen door röntgenstralen en wapens die permanente verblinding veroorzaken. Nederland heeft dit voorstel actief gesteund en demarcheerde voorafgaand aan de Vergadering als co-sponsor van het voorstel samen met België bij verschillende landen.

Er was ook aandacht voor het voor Nederland belangrijke onderwerp van samenwerking tussen het Strafhof en de verdragspartijen, onder andere op het gebied van financieel rechercheren. Nederland heeft een toelichting gegeven op de samenwerking met het Hof op dit gebied, waarbij het onder meer aangaf hoe Nederland de financiële situatie van verdachten bij het Hof controleert. Daarnaast is in bilaterale gesprekken bij verschillende landen aandacht gevraagd voor vrijwillige samenwerking met het Hof (bijvoorbeeld de relocatie van getuigen of de tenuitvoerlegging van straffen), met het doel nieuwe overeenkomsten die zien op vrijwillige samenwerking tussen deze landen en het Hof tot stand te brengen.

Er zijn tijdens de Vergadering zes nieuwe rechters verkozen, afkomstig uit Japan, Peru, Benin, Oeganda, Canada en Italië. De vijf vrouwen en één man zullen in maart 2018 starten met hun 9-jarige termijn. Daarnaast is er een nieuwe president voor de Vergadering verkozen, de Zuid-Koreaan Kwon, en twee nieuwe vicepresidenten; Slowakije wordt vicepresident in New York, Senegal in Den Haag. Nederland heeft wederom een plek in het Bureau van de Vergadering (die de Vergadering ondersteunt in zijn taken) veiliggesteld voor de komende drie jaar, een functie die als gastland goed van pas kan komen.

Tot slot werd ook het budget van het Hof goedgekeurd. Nederland kan redelijk tevreden zijn met het bereikte compromis van 1,6% groei die was aanbevolen door de *Committee on Budget and Finance*.